

TalSun ja TULOSANALYYSIn tulkintaohje

Tulkintaohje 10.4.2018

**ProAgria
Keski-Pohjanmaa**

LISÄTIETOJA JA TULKINTAOHJEITA MAKSUVALMIUS- JA KANNATTAVUUSLASKELMISTA

Tulkintaohjeiden tavoitteena on helpottaa tilakohtaisten tulosten tulkintaa ja antaa kuvaa maatalojen keskimääräisistä tuloksista. Tarkemmin rajattuja ja luokiteltuja vertailutulosteita voidaan tulostaa Taloustietopankista. Tässä tulkintaohjeessa esitettävät Kannattavuuskirjanpidon ja Taloustietopankin tilaryhmäkohtaiset luvut ovat kuitenkin vain näissä ryhmissä olevien tilojen tulosten keskiarvoja, joten niiden perusteella ei voi suoraan arvioida koko Suomen maatalojen keskiarvoja. Sikatilojen osalta kannattavuuskirjanpitotilojen tulokset sisältävät kaikkien sikatilojen keskiarvotiedot ja taloustietopankin tulokset sisältävät sianlihatuotantotilojen tulokset.

LAAJA MAKSUVALMIUSLASKELMA

Laajassa maksuvalmiuslaskelmassa on yleensä mukana koko yrittäjäperheen talous.

Maatalouden tulot ja menot

Laajassa maksuvalmiuslaskelmassa maatalous sisältää sekä varsinaisen maatalouden että muun maatalouden yhteydessä verotettavan yritystoiminnan. Varsinaisilla menoriveillä otetaan huomioon vain kunkin vuoden tuotannon vaatimat menot. Aine- ja tarvikevarastojen lisäykseen sitoutuvat menot otetaan huomioon vain maksuvalmiuslaskelman käyttöpääoman lisäys -rivin kautta.

Muun yritystoiminnan tulot ja menot

Laajassa maksuvalmiuslaskelmassa muu yritystoiminta sisältää vain EVL:n mukaan verotettavan yritystoiminnan.

Yritystoiminnan osuus veroista

Yritystoiminnan tulojen osuus yrittäjäperheen kokonaisveroista. Verojen laskennassa poistot on laskettu verosäännösten mukaan.

Yritystoiminnan tulorahoitus

Tulo, joka jää käytettäväksi lainojen lyhennyksiin, yksityistalouden menoihin, investointeihin ja säästöihin.

Yritystoiminnan kassajäämä

Tulo, joka jää käytettäväksi yksityistalouden menoihin, investointeihin ja säästöihin.

Yksityistalouden osuus veroista

- yksityistalouden tulojen osuus yrittäjäperheen kokonaisveroista.

Yksityistalouden muut menot

Sisältävät lähinnä kulutusmenoja. Yksityistalouden asunto- ja autoinvestoinnit kirjataan yleensä yksityistalouden investointeihin.

Koko talouden kassajäämä

Tulo, joka jää käytettäväksi investointeihin ja säästöihin.

Investoinnit

Investointien riveillä esitetään kunkin tulosityksikön investointien vuotuiset nettomäärät (= investointimenot - omaisuuden myynnit - saatavat avustukset).

Käyttöpääoman (ei tuotevarastojen) muutos

Yritystoimintaan sitoutuneen käyttöpääoman (muun kuin tuotevarastojen muutos) = aine- ja tarvikevarastojen lisäys + myyntisaamisten lisäys - ostovelkojen lisäys. Varsinaisilla menoriveillä ovat mukana vain kunkin vuoden tuotannon mukaiset menot. Esimerkiksi käyttöpääoman lisäykseen sitoutuvat aine- ja tarvikehankinnat otetaan huomioon tämän käyttöpääoman muutos -rivin kautta.

Yli/alijäämä

Yli/alijäämä kertoo kunkin vuoden rahavarojen muutoksen.

Kassavarat 31.12.

Kassavarat 31.12. on suunnitelman mukainen kassavaratilanne vuoden lopussa. Vuoden sisäisen maksuvalmiuden ylläpito vaatii tietyn maksuvalmiusreservin, joten kassavarojen pitäisi suunnitelmassa olla ainakin maksuvalmiusreservin verran plussalla joka vuosi.

TULOSANALYYSI

Wakka-ohjelman tulosanalyysitulosteina saadaan syöttötietoruutujen mukaiset tase ja työtulo-laskelma sekä kannattavuustulosteyhdistelmä, jossa ovat mukana lyhyt oikaistu tuloslaskelma, lyhyt tase ja keskeiset tunnusluvut. Näiden lisäksi raporttina voidaan tulostaa kirjanpidon vuosisaldot ja tunnuslukujen laskentakaavat.

KANNATTAVUUSTARKASTELUN TUNNUSLUKUJA

Tulossuunnitelmassa

- käyttökate
- liiketulos
- nettotulos
- yrittäjän voitto

Taseessa

- oman pääoman määrä
- velkamäärä

Muita tunnuslukuja

- omavaraisuusaste
- velat % liikevaihdosta
- kokonaispääoman tuotto
- oman pääoman tuotto
- yrittäjätulo
- työtulo
- työtuntiansio
- kannattavuuskerroin

TUNNUSLUKUJEN LASKENTAKAAVOJA

Rahoituksen tunnuslukuja

$$\text{Omavaraisuusaste} = 100 * \frac{\text{Oma pääoma 31.12.}}{\text{Tase yhteensä 31.12}}$$

$$\text{Velat \% liikevaihdosta} \\ (= \text{suhteellinen velkaantuneisuus}) = 100 * \frac{\text{Velat yhteensä 31.12.}}{\text{Liikevaihto}}$$

Liikevaihto

Rahoitusjäämä = Käyttökate + rahoitustuotot - rahoituskulut + yrittäjäperheen palkkavaatimus - yksityisotot

Lainojen hoitokate = $\frac{\text{Rahoitusjäämä} + \text{rahoituskulut}}{\text{Rahoituskulut} + \text{pitkäaikaisten lainojen lyhennykset}}$

Vieraan pääoman takaisinmaksuaika = $\frac{\text{Vieras pääoma 31.12.} - \text{ostovelat} - \text{saadut ennakot}}{\text{Rahoitusjäämä}}$

Rahoitusomaisuus = Lyhytaikaiset saamiset + rahat ja rahoitusarvopaperit = Myyntisaamiset + muut saamiset + rahat ja rahoitusarvopaperit

Quick Ratio = $\frac{\text{Rahoitusomaisuus}}{\text{Lyhytaikainen vieras pääoma} - \text{saadut ennakot}}$

Current Ratio = $\frac{\text{Vaihto-omaisuus} + \text{rahoitusomaisuus}}{\text{Lyhytaikainen vieras pääoma}}$

Kannattavuuden tunnuslukuja

Kokonaispääoman tuotto - % = $100 \% * \frac{\text{Yrittäjätulo ennen veroja} + \text{korke- ja rahoituskulut} - \text{yrittäjäperheen palkkavaatimus}}{\text{Tase yhteensä keskimäärin}}$

Oman pääoman tuotto - % = $100 * \frac{\text{Yrittäjätulo ennen veroja} - \text{yrittäjäperheen palkkavaatimus}}{\text{Oma pääoma keskimäärin}}$

Oman pääoman korkovaatimus % = Yrittäjätulon, työansion ja kannattavuuskertoimen laskennassa käytetty oman pääoman korkovaatimusprosentti

Yrittäjätulo = Nettotulos + yrittäjäperheen palkkavaatimus

Työansio = $\frac{\text{Yrittäjätulo} - \text{oman pääoman korkovaatimus}}{\text{Työmäärä tuntia}}$

Työmäärä htv = $\frac{\text{Työansio}}{1732 \text{ tuntia/htv}}$

Työtuntiansio euroa/tunti = $\frac{\text{Työansio euroa/vuosi}}{\text{Työmäärä tuntia}}$

Kannattavuuskerroin = $\frac{\text{Yrittäjätulo ennen veroja}}{\text{Oman pääoman korkovaat.} + \text{viljelijäperheen palkkavaatimus}}$

TULOSSUUNNITELMA

Tulossuunnitelma voidaan tulostaa erikseen yksittäisistä yritystoiminnan tulosityksiköistä tai halutuista tulosityksiköiden yhdistelmistä. Tulossuunnitelmassa luvut esitetään arvonlisäverottomina. Arvonlisäverot otetaan huomioon vain maksuvalmiustarkastelussa omilla riveillään.

Liikevaihto

Liikevaihto sisältää myyntitulot ja tuet, mutta ei korko- ja rahoitustuottoja, jotka otetaan tulossuunnitelmassa huomioon vasta liiketuloksen jälkeen.

Liikevaihdot tilaryhmittäin	Kannattavuuskirjanpito			Taloustietopankki			
	Vuosi	2014	2015	2016	2014	2015	2016
Lypsykarjatilat - liikevaihto - tilamäärä - lehmämäärä - viljelyala - omaa peltoa - oma pelto %	232 300 e noin 305 / 8 040 35,2 lehmää 64 ha 41 ha 64 %	219 000 e noin 285 / 7 680 37,6 lehmää 68 ha 42 ha 62 %	227 300 e noin 265 / 7 240 39,8 lehmää 71 ha ? ha ? %	356 123 e 314 tilaa 52,2 lehmää 85 ha 49 ha 58 %	312 524 e 261 tilaa 53,3 lehmää 91 ha 52 ha 57 %	354 155 e 209 tilaa 59,6 lehmää 102 ha 58 ha 57 %	405 898 e 41 tilaa 71,6 lehmää 115 ha 54 ha 47 %
Muut nautatilat - liikevaihto - tilamäärä - eläinmäärä - viljelyala - omaa peltoa - oma pelto %	178 100 e noin 95 / 3 520 64 ey 69 ha 42 ha 61 %	184 200 e noin 95 / 3 470 65 ey 74 ha 44 ha 59 %	185 200 e noin 85 / 3 400 63 ey 80 ha ? ha ? %	342 891 e 37 tilaa 15 emol. 105 myyt. sonnia 127 ha 79 ha 62 %	270 180 e 29 tilaa 14 emol. 86 myytyä sonnia 107 ha 42 ha 39 %	207 230 e 22 tilaa 16 emol. 55 myytyä sonnia 75 ha 36 ha 48 %	alle 5 tilaa
Sikatilat - liikevaihto - tilamäärä - eläinmäärä - viljelyala - omaa peltoa - oma pelto %	388 900 e noin 35 / 870 tilaa 209 ey 87 ha 61 ha 70 %	418 300 e noin 25 / 760 tilaa 229 ey 96 ha 68 ha 71 %	420 000 e noin 25 / 670 tilaa 221 ey 102 ha ? ha ? %	527 193 e 20 tilaa 19 em. 2 425 lihasikaa 104 ha 67 ha 67 %	alle 5 tilaa	alle 5 tilaa	alle 5 tilaa
Viljatilat - liikevaihto - tilamäärä - viljelyala - omaa peltoa - oma pelto %	60 700 e noin 155 / 15 300 60 ha 39 ha 65 %	60 500 e noin 165 / 14 300 61 ha 41 ha 67 %	62 800 e noin 155 / 13 500 63 ha ? ha ? %	66 444 e 42 tilaa 56 ha 37 ha 66 %	60 793 e 19 tilaa 60 ha 39 ha 65 %	45 529 e 16 tilaa 46 ha 29 ha 63 %	alle 5 tilaa

Menot / liikevaihto-%

Tuloslaskelman menot -rivillä otetaan huomioon kaikki muut yritystoiminnan menot kuin investointimenot, rahoituskulut ja ansio- ja pääomatuloverot. Menojen osuus vaihtelee yleensä välillä 40 – 80 % liikevaihdosta. Tilojen välillä on eroja menot/liikevaihto -prosentissa muun muassa tuotantosuunnan sekä palkkatyövoiman, urakoinnin ja vuokratulojen käytön perusteella. Saman tuotantosuunnan ja kokoluokan sisälläkin on eroja. Esimerkiksi vuonna 2005 lypsykarjatilalla tilakokoluokassa liikevaihto 100000-200000 euroa heikoiten kannattavalla neljänneksellä meni näihin menoihin 68 % liikevaihdosta ja parhaiten kannattavalla neljänneksellä näiden menojen määrä oli 50 % liikevaihdosta. Euroissa ero oli noin 26 000 euroa, joka selittää suuren osan noin 52 000 euron erosta yrittäjän voitto -rivillä ja noin 39 000 euron erosta yrittäjätulossa.

Menot/liikevaihto-% tilaryhmittäin	Kannattavuuskirjanpito			Taloustietopankki			
	Vuosi	2014	2015	2016	2014	2015	2016
Lypsykarjatilat	63 %	68 %	71 %	62 %	69 %	67 %	67 %
Muut nautakarjatilat	72 %	68 %	70 %	71 %	72 %	61 %	
Sikatilat	80 %	78 %	79 %	81 %			
Viljatilat	72 %	74 %	72 %	62 %	67 %	64 %	

Yrittäjäperheen palkkavaatimus

Palkkavaatimuksen perusteena on arvioitu työmäärä ja maataloustyöntekijöiden palkkataso (laskelmasuositus 12,40 euroa/tunti vuonna 2006, 12,60 euroa/tunti vuonna 2007, 13,00 euroa/tunti vuonna 2008, 13,70 euroa/tunti vuonna 2009, 14,00 euroa/tunti vuonna 2010, 14,10 euroa/tunti vuonna 2011 ja 14,60 euroa/tunti vuonna 2012). Koska työmäärä ilmoitetaan tehtyinä työtunteina, palkkavaatimuksessa otetaan huomioon loma-, vapaapäivä- ja sairausajan palkka, koska vertailukohtana on maataloustyöntekijänä saatavissa oleva palkka ja koska oltaessa työntekijänä palkkaa saadaan myös loma- ja sairausajan päiviltä. Vuoden 2011 tuntihinnan pohjana on arvioitu keskimääräinen tuntipalkka noin 10,76 euroa/tunti (11,14 euroa/tunti vuonna 2012) ja arvioitu loma-, vapaapäivä- ja sairausajan palkkaosuus on noin 31,4 %, joista kertyy pyöristettynä yhteensä noin 14,10 euroa/tunti vuonna 2011 ja 14,60 euroa/tunti vuonna 2012 ja vuonna 2013 14,9 e/h.

Palkkavaatimukset ja työmäärät tilaryhmittäin	Kannattavuuskirjanpito			Taloustietopankki			
	Vuosi	2014	2015	2016	2014	2015	2016
Palkkavaatimus euroa/tunti	15,10	15,60	15,80	15,10	15,60	15,80	15,70
Lypsykarjatilat	59 400 e 3 940 h	62 700 e 4 020 h	65 200 e 4 150 h	64 469 e 4 269 h	65 018 e 4 180 h	67 911 e 4 323 h	64 502 e 4 108 h
Muut nautakarjatilat	33 800 e 2 420 h	36 600 e 2 350 h	37 400 e 2 390 h	40 150 e 2 659 h	42 090 e 2 701 h	39 151 e 2 490 h	
Sikatilat	44 500 e 2 950 h	51 400 e 3 300 h	48 600 e 3 080 h	41 610 e 2 760 h			
Viljatilat	12 900 e 860 h	13 700 e 880 h	13 600 e 860 h	13 432 e 891 h	15 304 e 983 h	9 661 e 596 h	

Tuotevarastojen muutos

Tuotevarastojen muutoksena otetaan huomioon valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos. Toimintaa laajennettaessa yleensä myös varastot lisääntyvät ja pääomaa sitoutuu lisää varastoihin. Koska kunkin vuoden varsinaisina menoina otetaan huomioon vain sen vuoden tuotantoon liittyvät menot, kannattavuuslaskennassa otetaan varastomuutoksena huomioon vain tuotevarastojen muutos. Aine- ja tarvikevarastojen lisäykseen sitoutuva pääoma otetaan huomioon vain maksuvalmiuslaskennassa käyttöpääoman lisäyksenä.

Käyttökate

Käyttökate kertoo paljonko yritystoiminnasta jää tuloja korkojen ja poistojen kattamiseen sekä mahdolliseksi voitoksi.

Käyttökateprosentti lasketaan suoraan käyttökateen ja myyntitulojen suhteen mukaan. Käyttökateprosentti on hyvin toimialakohtainen tunnusluku, sillä mitä enemmän toiminta vaatii investointeja suhteessa liikevaihtoon, sitä suurempi tulee käyttökateen olla. Koska maataloilla liikevaihto jää yleensä pieneksi sijoitettuun pääomamäärään nähden, pitää käyttökateen olla suhteellisen suuri, jotta se on riittävä.

Käyttökate tilaryhmittäin	Kannattavuuskirjanpito			Taloustietopankki			
	Vuosi	2014	2015	2016	2014	2015	2016
Lypsykarjatilat	31 300 e 13 %	13 400 e 6 %	4 430 e 2 %	72 743 e 20 %	37 627 e 12 %	50 167 e 14 %	71 692 e 18 %
Muut nautakarjatilat	21 400 e 12 %	22 500 e 12 %	18 800e 10 %	70 231 e 20 %	45 040 e 17 %	38 574 e 19 %	
Sikatilat	44 600 e 11 %	55 100 e 13 %	29 200 e 7 %	71 415 e 14 %			

Eri maatalojen käyttökateen vertailussa täytyy ottaa huomioon vuokrapellon, vuokrakoneiden ja vuokrarakennusten käyttö, sillä paljon vuokrausta käyttävällä maatilalla vuokrausmenot sisältyvät maatalouden menoihin ja käyttökate jää pieneksi. Tiloilla, joilla käytetään vain omia tuotantovälineitä, pääosa pellon, koneiden ja rakennusten kustannuksista on käytännössä poistoja ja pääoman korkovaatimusta, jotka otetaan tulossuunnitelmassa huomioon vasta käyttökateen jälkeen ja siten näillä tiloilla pitää päästä suurempaan käyttökateeseen kuin vuokrapeltoja ja -koneita käyttävällä tiloilla.

Poistot

Poistot lasketaan arvioitujen käypien arvojen muutoksen mukaan. Laskelmasuosituksia: rakennukset 6 - 7 %, koneet 13 % (traktorit 11 %, puimurit 12 %, muut koneet 15 %) ja salaojat 3 - 5 % (esimerkiksi 5 % * 1 000 euroa/ha = 50 euroa/ha).

Poistot tilaryhmittäin	Kannattavuuskirjanpito			Taloustietopankki				
	Vuosi	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2017
Lypsykarjatilat:								
Rakennuspoistot	14 400	15 000	15 200	15 179	13 988	16 082	17 333	
Konepoistot	23 100	24 100	23 300	26 431	24 193	27 125	30 336	
Muut poistot	1 410	1 430	1 520	2 254	2 640	2 037	2 291	
Yhteensä	38 910	40 530	40 020	43 866	40 823	45 244	49 960	
- Inv.avustus	2 470	2 720	2 730					
= Erotus	36 440	37 810	37 290					
Muut nautak.tilat:								
Rakennuspoistot	11 600	11 200	11 500	10 570	8 069	7 056		
Konepoistot	17 500	18 900	18 100	17 975	21 893	18 779		
Muut poistot	1 640	1 850	1 980	1 682	897	647		
Yhteensä	30 740	31 950	31 580	30 229	30 861	26 462		
- Inv.avustus	1 580	1 500	1 710					
= Erotus	29 160	30 450	29 870					
Sikatilat								
Rakennuspoistot	21 100	17 100	18 100	23 305				
Konepoistot	25 500	25 000	24 200	18 301				
Muut poistot	2 290	2 930	2 510	2 387				
Yhteensä	48 890	45 030	44 810	43 993				
- Inv.avustus	1 140	900	800					
= Erotus	47 750	44 130	44 010					
Viljatilat								
Rakennuspoistot	2 560	2 500	2 520	2 861	2 540	2 104		
Konepoistot	11 000	10 300	10 800	6 847	6 899	3 759		
Muut poistot	1 200	1 200	1 190	723	1 277	428		
Yhteensä	14 760	14 000	14 510	10 432	10 717	6 293		
- Inv.avustus	110	130	160					
= Erotus	14 650	13 870	14 350					

Liiketulos

Liiketulos saadaan, kun käyttökatteesta vähennetään poistot. Liiketulos kertoo, paljonko tuotoista on jäljellä pääomien koroiksi ja voitoksi. Liiketulos on oikaistun tuloslaskelman välitulos, joka poikkeaa virallisen tuloslaskelman liikevoitosta (-tappiosta) tehtyjen oikaisujen (yrittäjäperheen palkkavaatimus = laskennallinen palkkakorjaus) määrällä.

Liiketulosprosentin arvioinnissa voidaan käyttää seuraavia ohjearvoja

yli 10 %	hyvä
5 - 10 %	tydyttävä
alle 5 %	huono

Liiketulos tilaryhmittäin	Kannattavuuskirjanpito			Taloustietopankki			
	Vuosi	2014	2015	2016	2014	2015	2016
Lypsykarjatilat	- 7 730 e - 3 %	- 27 100 e - 12 %	- 35 600 e - 16 %	28 877 e 8 %	- 3 195 e - 1 %	4 290 e 1 %	21 731 e 5 %
Muut nautakarjatilat	- 9 500 e - 5 %	- 9 630 e - 5 %	- 12 800 e - 7 %	40 002 e 12 %	14 179 e 5 %	12 090 e 6 %	
Sikatilat	- 4 380 e - 1 %	9 920 e 2 %	- 15 600 e - 4 %	27 421 e 5 %			
Viljatilat	- 11 100 e - 18 %	- 8 880 e - 15 %	- 11 200 e - 18 %	4 108 e 6 %	- 3 757 e - 6 %	- 1 653 e - 4 %	

Nettotulos

Nettotulos saadaan, kun liiketulokseen lisätään saadut korko- ja rahoitustuotot ja vähennetään korko- ja rahoituskulut. Nettotulos kertoo, paljonko saadaan tuottoa omalle pääomalle. Jos nettotulos on suurempi kuin omalle pääomalle laskettava korkovaatimus, syntyy myös voittoa. Nettotulosta ja sijoitetun pääoman ja oman pääoman tuottoa tulee verrata ensisijaisesti verollisiin tuottovaihtoehtoihin, koska laskelmassa ei ole vähennetty erikseen oman pääoman tuotoksi jäävästä tulosta maksettavia veroja. Palkkavaatimuksen yhteydessä on periaatteessa vähennetty palkkavaatimusta vastaava verojen määrä, koska palkkavaatimus on mitoitettu bruttopalkan (verotettava palkkatulo) mukaan.

Nettotulos tilaryhmittäin	Kannattavuuskirjanpito			Taloustietopankki			
	Vuosi	2014	2015	2016	2014	2015	2016
Lypsykarjatilat	- 11 900 e - 5 %	- 31 600 e - 14 %	- 40 300 e - 18 %	21 650 e 6 %	-10 166 e - 3 %	- 2 475 e - 1 %	15 655 e 4 %
Muut nautakarjatilat	- 14 300 e - 8 %	- 14 300 e - 8 %	- 16 900 e - 9 %	31 111 e 9 %	7 440 e 3 %	6 918 e 3 %	
Sikatilat	- 8 680 e - 2 %	5 540 e 1 %	- 21 100 e - 5 %	13 965 e 3 %			
Viljatilat	- 11 100 e - 18 %	- 8 880 e - 15 %	- 12 700 e - 20 %	2 357 e 4 %	- 5 521 e - 9 %	- 2 542 e - 6 %	

Oman pääoman korkovaatimus

Oman pääoman korkovaatimus = korkovaatimus-% * oman pääoman keskimääräinen määrä. Tavoitetaso yrittäjien asettaman tavoitetason mukaan. Laskelmasuositus on 5,0 %, joka on sama kuin kannattavuuskirjanpidossa ja vastaa yleisen yritystoiminnan tunnuslukusuosituksessa tyydyttävän kokonaispääoman tuoton alarajaa.

Yrittäjän voitto

Yrittäjän voitto saadaan, kun nettotuloksesta vähennetään oman pääoman korkovaatimus. Yrittäjän voitto kertoo, jääkö toiminnasta varsinaista voittoa, kun nettotuloksesta vähennetään vielä oman pääoman korkovaatimus. Jos yrittäjän voitto on positiivinen luku, kaikki kustannukset on saatu katettua. Jos yrittäjän voitto on negatiivinen luku, kaikkia kustannuksia

ei ole saatu katettua. Jos nettotulosta verrataan oman pääoman korkovaatimukseen, saadaan laskettua suhdeluku, kuinka suuri osa oman pääoman korkovaatimuksesta on saatu katettua nettotuloksella. Kannattavuuskerroin puolestaan kuvaa, kuinka suuri osa yrittäjäperheen oman työn palkkovaatimuksesta ja oman pääoman korkovaatimuksesta on saatu katettua. Jos yrittäjän voitto on positiivinen luku, kannattavuuskerroin on yli yhden. Jos yrittäjän voitto on negatiivinen luku, kannattavuuskerroin on alle yhden.

Yrittäjän voitto tilaryhmittäin	Kannattavuuskirjanpito			Taloustietopankki			
	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2017
Vuosi							
Lypsykarjatilat	- 31 000	- 49 100	- 56 100	88	- 32 175	- 27 522	- 16 054
Muut nautak.tilat	- 31 800	- 31 400	- 32 900	9 634	- 8 566	- 6 746	
Sikatilat	- 38 900	- 23 700	- 49 400	- 6 051			
Viljatilat	- 24 800	- 22 400	- 24 700	- 7 553	- 16 215	- 9 431	

Jos pääoman korkovaatimus lasketaan laskennallisena korkovaatimuksena koko pääomalle, vastaava tunnusluku on nettovoitto/nettotappio. Nettovoittoa/tappiota käytetään esimerkiksi kasvinviljelyn ja kotieläintalouden talousseurantajärjestelmissä, joissa ei eritellä omaa ja vierasta pääomaa.

TASE

Taseessa omaisuuserät on ryhmitelty ohjelmassa käytettävän erittelyn mukaisesti. Muihin pysyviin vastaaviin kirjataan yleensä esimerkiksi maitokiintiö, tuotantoon liittyvät osakkeet ja osuudet, tuotantoeläimet sekä salaojat ja muut verotuksessa salaojien kanssa samassa omaisuusryhmässä käsiteltävät omaisuuserät. Vaihto-omaisuuteen kirjataan tuote- ja tarvikevarastojen arvo. Oman pääoman määrä lasketaan vähentämällä taseen loppusummasta velkojen määrä.

Tase tilaryhmittäin	Kannattavuuskirjanpito			Taloustietopankki			
	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2017
Vuosi							
Lypsykarjatilat:							
Oma pääoma	425 600	409 100	408 600	446 469	442 304	502 551	638 650
Vieras pääoma	204 900	226 800	236 900	382 364	362 605	401 449	362 283
Yhteensä	630 500	635 900	645 500	828 833	804 910	904 000	1 000 933
Muut nautak.tilat							
Oma pääoma	370 000	398 200	414 700	434 104	333 433	284 209	
Vieras pääoma	172 300	178 000	173 500	404 027	293 662	224 662	
Yhteensä	542 500	576 200	588 200	838 131	627 096	508 871	
Sikatilat							
Oma pääoma	715 500	826 300	742 500	393 852			
Vieras pääoma	228 000	200 700	234 900	515 368			
Yhteensä	943 500	1 027 000	977 400	909 220			
Viljatilat							
Oma pääoma	293 800	310 000	311 300	204 719	212 923	161 126	
Vieras pääoma	59 000	60 100	71 900	76 144	78 134	34 766	
Yhteensä	352 800	370 100	383 200	280 863	291 058	195 893	

MUUT TUNNUSLUVUT

Liikevaihto/tase-%

Maatalous sitoo paljon pääomaa suhteessa liikevaihtoon. Asiaa kuvaavana tunnuslukuna on tunnusluvussa liikevaihto/tase -%. Tuotantosuuntien välillä on selviä eroja siten, että kotieläintuotannossa päästään yleensä suurempaan liikevaihtoon/tase kuin esimerkiksi viljanviljelyssä. Saman tuotantosuunnan ja kokoluokan sisälläkin on eroja. Esimerkiksi lypsykarjatililla tilakokoluokassa liikevaihto 100 000-200 000 euroa heikoiten kannattava neljännes pääsi liikevaihdossa keskimäärin 38 %:iin taseesta ja parhaiten kannattava neljännes pääsi 51 %:iin.

Liikevaihto/tase-% tilaryhmittäin	Kannattavuuskirjanpito			Taloustietopankki			
	Vuosi	2014	2015	2016	2014	2015	2016
Lypsykarjatilat	37 %	34 %	35 %	43 %	39 %	39 %	41 %
Muut nautakarjatilat	33 %	32 %	31 %	41 %	43 %	41 %	
Sikatilat	41 %	41 %	43 %	58 %			
Viljatilat	17 %	16 %	16 %	24 %	21 %	23 %	

Omavaraisuusaste

Omavaraisuusaste-% kuvaa oman pääoman määrän ja koko omaisuuden yhteismäärän suhdetta. Tulosityksikkökohtaisen taseen laskennassa on tärkeää, että velat on jaettu oikeassa suhteessa eri tulosityksiköille.

Yleinen omavaraisuusasteen arviointiohje

- alle 20 % heikko
- 20 - 40 % tyydyttävä
- yli 40 % hyvä

Omavaraisuusaste tilaryhmittäin	Kannattavuuskirjanpito			Taloustietopankki			
	Vuosi	2014	2015	2016	2014	2015	2016
Lypsykarjatilat	68 %	64 %	63 %	54 %	55 %	56 %	64 %
Muut nautak.tilat	68 %	69 %	71 %	52 %	53 %	56 %	
Sikatilat	76 %	80 %	76 %	43 %			
Viljatilat	83 %	84 %	81 %	73 %	73 %	82 %	

Maataloudessa on yleensä melko korkeat omavaraisuusasteet, koska maatalous sitoo tuottoon nähden paljon pääomaa ja esimerkiksi sukupolvenvaihdoskauppahinnat ovat yleensä alhaisia tilan käypään arvoon verrattuna.

Suhteellinen velkaantuneisuus = velat / liikevaihto

Suhteellista velkaantuneisuutta eli velkojen ja myynnin (liikevaihdon) suhdetta käytetään vertailumittarina velkaisissa yrityksissä. Karkea perussääntö on, että 100 % on hälytysraja ja yli 200 %:n taso tietää vaikeuksia. Kuitenkin yrityksen toimiala vaikuttaa siihen, kuinka suuren velkamäärän suhteessa liikevaihtoon yritys voi kestää.

Yleisiä ohjearvoja: alle 40 % hyvä
 40 - 80 % tyydyttävä
 yli 80 % heikko

Velat / liikevaihto tilaryhmittäin	Kannattavuuskirjanpito			Taloustietopankki			
	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2017
Lypsykarjatilat	88 %	104 %	104 %	107 %	116 %	113 %	89 %
Muut nautak.tilat	97 %	97 %	94 %	118 %	109 %	108 %	
Sikatilat	59 %	48 %	56 %	98 %			
Viljatilat	97 %	99 %	114 %	115 %	129 %	76 %	

Rahoitusjäämä

Rahoitusjäämä kertoo, miten yritys on pystynyt tilikauden aikana selviytymään juoksevista maksuistaan. Rahoitusjäämän ollessa positiivinen on tulo-rahoitusta ollut käytettävissä sekä investointien rahoittamiseen että mahdollisesti vieraan pääoman takaisinmaksuun.

Lainojen hoitokate

Lainojen hoitokate vertaa tuloksen rahoituksellista riittävyyttä vieraan pääoman velvoitteiden hoitamiseen. Tunnusluku mittaa rahoituksen riittävyyttä vain yhdestä, vieraan pääoman hoidon näkökulmasta. Tavoitearvot ovat seuraavat:

 yli 2 hyvä
 1 - 2 tyydyttävä
 alle 1 heikko

Vieraan pääoman takaisinmaksuaika

Vieraan pääoman takaisinmaksuaika kertoo, kuinka kauan menisi aikaa vieraan pääoman takaisinmaksuun, jos vieraan pääoman lyhennyksiin käytettäisiin rahoitusjäämää vastaava summa vuosittain.

Quick ratio

Quick ratio mittaa yrityksen mahdollisuutta selvityä lyhytaikaisista veloistaan pelkällä rahoitusomaisuudellaan. Quick ratiolle voidaan antaa seuraavia ohjearvoja:

 yli 1 hyvä
 0,5 - 1 tyydyttävä
 alle 0,5 heikko

Current ratio

Current ratiossa otetaan huomioon myös vaihto-omaisuus. Ajatuksena on, että myös vaihto-omaisuus voitaisiin realisoida lyhytaikaisista velvoitteista selviämiseksi. Ohjearvoja:

 yli 2 hyvä
 1 - 2 tyydyttävä
 alle 1 heikko

Kokonaispääoman tuotto

Tuotto prosentit lasketaan sekä kokonaispääomalle että omalle pääomalle. Kokonaispääoman tuotto-% = pääoman tuotto (nettotulos + korko- ja rahoituskulut) jaettuna taseen keskimääräisellä loppusummalla (vuoden alun ja lopun keskiarvo). Yleisessä yritystoiminnassa on käytetty kokonaispääoman tuotolle seuraavia ohjearvoja:

Yli 10 %	hyvä
5 - 10 %	tydyttävä
alle 5 %	heikko

Kokonaispääoman tuotto-% tilaryhmittäin	Kannattavuuskirjanpito			Taloustietopankki			
	Vuosi	2014	2015	2016	2014	2015	2016
Lypsykarjatilat	- 1,1 %	- 4,1 %	- 5,5 %	3,7 %	- 0,3 %	0,7 %	2,3 %
Muut nautakarjatilat	- 1,7 %	- 1,6 %	- 2,8 %	5,0 %	2,4 %	2,6 %	
Sikatilat	- 0,3 %	1,1 %	- 1,6 %	3,0 %			
Viljatilat	- 2,8 %	- 2,1 %	- 2,9 %	1,5 %	- 1,3 %	- 0,9 %	

Oman pääoman tuotto

Oman pääoman tuotto-% = oman pääoman tuotto (nettotulos) jaettuna oman pääoman keskimääräisellä määrällä. Oman pääoman tuoton vertailulukuna voidaan käyttää muista sijoituskohteista saatavaa tuottoa. Oman pääoman korkovaatimuksen laskennassa suositus on 5 %. Jos oman pääoman määrä on hyvin pieni, riittää pienikin nettotulos suureen oman pääoman tuotto prosenttiin. Jotta oman pääoman tuottoa voidaan pitää hyvänä, pitää nettotuloksen olla myös euromääräisesti merkittävä.

Oman pääoman tuotto-% tilaryhmittäin	Kannattavuuskirjanpito			Taloustietopankki			
	Vuosi	2014	2015	2016	2014	2015	2016
Lypsykarjatilat							
- heikot / alakvartiili	- 12,8 %	- 17,4 %	- 18,2 %	- 5,1 %	- 13,4 %	- 10,8 %	- 1,5 %
- keskiarvo	- 2,8 %	- 7,7 %	- 9,9 %	4,9 %	- 2,3 %	- 0,5 %	2,5 %
- hyvät / yläkvartiili	3,9 %	- 1,0 %	- 3,3 %	11,7 %	2,3 %	3,0 %	7,4 %
Muut nautakarjatilat							
- heikot / alakvartiili	- 11,6 %	- 11,9 %	- 8,9 %	0,6 %	- 7,6 %	- 6,0 %	
- keskiarvo	- 3,9 %	- 3,6 %	- 4,1 %	7,4 %	2,3 %	2,6 %	
- hyvät / yläkvartiili	3,7 %	4,7 %	- 0,2 %	11,1 %	10,4 %	5,7 %	
Sikatilat							
- heikot / alakvartiili	- 10,3 %	- 5,5 %	- 10,5 %	- 0,9 %			
- keskiarvo	- 1,2 %	0,7 %	- 2,8 %	3,5 %			
- hyvät / yläkvartiili	3,2 %			6,4 %			
Viljatilat							
- heikot / alakvartiili	- 7,8 %	- 8,2 %	- 7,3 %	- 3,4 %	- 4,2 %	- 11,9 %	
- keskiarvo	- 3,8 %	- 2,9 %	- 4,1 %	1,2 %	- 2,6 %	- 1,6 %	
- hyvät / yläkvartiili	0,2 %	1,0 %	- 0,1 %	1,9 %	- 0,3 %	3,5 %	

Yrittäjätulo

Yrittäjätulo kuvaa yrittäjänperheen oman työn palkaksi ja oman pääoman koroksi jäävää tuloa. Yrittäjätulon tarkastelussa täytyy muistaa, että veroja ei ole vähennetty eli kyseessä on yrittäjätulo ennen veroja. Yrittäjätulo lasketaan tulossuunnitelman luvuista lisäämällä nettotulokseen viljelijäperheen oman työn palkkavaatimus. Maatalouden yrittäjätulo = maataloustulo.

Yrittäjätulo tilaryhmittäin	Kannattavuuskirjanpito			Taloustietopankki			
	Vuosi	2014	2015	2016	2014	2015	2016
Lypsykarjatilat	47 500	31 100	25 100	86 119	54 852	65 436	80 158
Muut nautakarjatilat	19 500	22 300	20 800	71 261	49 531	46 069	
Sikatilat	35 800	57 000	27 400	55 575			
Viljatilat	1 870	4 860	850	15 790	9 782	7 119	

Työansio

Työansio saadaan laskettua yrittäjätulosta vähentämällä oman pääoman korkovaatimus. Työansiota verrataan lopuksi työmäärään, jossa htv kuvaa henkilötyövuosien määrää (1 htv = 1732 tuntia). Työtuntiansio on tunnusluku, jota voi verrata muihin mahdollisiin tulonsaantivaihtoehtoihin. Jos työansiota verrataan tilan ulkopuolisiin ansiomahdollisuuksiin, täytyy muistaa, että mentäessä tilan ulkopuolelle töihin, aikaa kuluu varsinaisen työajan lisäksi myös työmatkoihin ja työmatkakulut pienentävät saatavaa tuloa.

Työansio tilaryhmittäin	Kannattavuuskirjanpito			Taloustietopankki			
	Vuosi	2014	2015	2016	2014	2015	2016
Lypsykarjatilat	28 400	13 600	9 370	64 558	32 842	40 388	48 448
Muut nautakarjatilat	2 010	5 230	4 740	49 785	33 524	32 405	
Sikatilat	5 590	27 700	- 840	35 559			
Viljatilat	- 11 800	- 8 520	- 11 000	5 879	- 910	230	

Työmäärä

Työmäärä on arvioitu yrittäjäperheen oman työn työmäärä. Htv = henkilötyövuosi = 1732 tuntia.

Yrittäjäperheen oman työn työmäärä tilaryhmittäin	Kannattavuuskirjanpito			Taloustietopankki			
	Vuosi	2014	2015	2016	2014	2015	2016
Lypsykarjatilat	3 940 h 2,27 htv	4 020 h 2,32 htv	4 150 h 2,40 htv	4 269 h 2,46 htv	4 180 h 2,41 htv	4 323 h 2,50 htv	4 108 h 2,37 htv
Muut nautakarjatilat	2 420 h 1,40 htv	2 350 h 1,36 htv	2 390 h 1,38 htv	2 659 h 1,53 htv	2 701 h 1,56 htv	2 490 h 1,44 htv	
Sikatilat	2 950 h 1,70 htv	3 300 h 1,91 htv	3 080 h 1,78 htv	2 760 h 1,59 htv			
Viljatilat	860 h 0,50 htv 14 h/ha	880 h 0,51 htv 15 h/ha	860 h 0,50 htv 14 h/ha	891 h 0,51 htv 16 h/ha	983 h 0,57 htv 15 h/ha	596 h 0,35 htv 13 h/ha	

Työtuntiansio

Työtuntiansio lasketaan jakamalla työansio työtuntimäärällä. Tämä työtuntiansio on nimenomaan työtuntiansio ennen veroja. Työtuntiansio on laskettu ilman verojen vähentämistä, jotta saatavaa summaa voidaan helpommin verrata esimerkiksi ansiomahdollisuuksiin tilan ulkopuolella.

Työtuntiansio tilaryhmittäin	Kannattavuuskirjanpito			Taloustietopankki				
	Vuosi	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2017
Lypsykarjatilat								
- heikot / alakvartiili	- 0,6 e/h	- 4,0 e/h	- 3,9 e/h	7,46 e/h	3,01 e/h	2,27 e/h	6,67 e/h	
- keskiarvo	7,2 e/h	3,4 e/h	2,3 e/h	15,12 e/h	7,86 e/h	9,34 e/h	11,79 e/h	
- hyvät / yläkvartiili	14,6 e/h	10,1 e/h	8,0 e/h	21,97 e/h	12,70 e/h	13,46 e/h	17,37 e/h	
Muut nautakarjatilat								
- heikot / alakvartiili	-10,2e/h	- 12,0 e/h	- 9,6 e/h	10,64 e/h	5,76 e/h	2,96 e/h		
- keskiarvo	1,2 e/h	2,1 e/h	2,0 e/h	18,72 e/h	12,41 e/h	13,01 e/h		
- hyvät / yläkvartiili	13,5 e/h	16,2 e/h	9,2 e/h	25,05 e/h	18,84 e/h	16,82 e/h		
Sikatilat								
- heikot / alakvartiili	- 6,7 e/h	- 2,8 e/h	- 11,7 e/h	8,73 e/h				
- keskiarvo	1,9 e/h	8,4 e/h	- 0,3 e/h	12,88 e/h				
- hyvät / yläkvartiili	12,1 e/h			17,35 e/h				
Viljatilat								
- heikot / alakvartiili	-27,6e/h	-31,3 e/h	-32,3 e/h	- 8,80 e/h	- 9,27 e/h	- 6,27 e/h		
- keskiarvo	-13,8e/h	- 9,7 e/h	-12,9 e/h	6,59 e/h	- 0,93 e/h	0,39 e/h		
- hyvät / yläkvartiili	2,0 e/h	4,6 e/h	1,6 e/h	9,36 e/h	6,45 e/h	3,97 e/h		

Kannattavuuskerroin

Kannattavuuskerroin kuvaa, kuinka hyvin saatavalla tulolla pystytään kattamaan oman pääoman korkovaatimus ja oman työn palkkavaatimus.

Jos kannattavuuskerroin > 1, on saatu omalle työlle ja pääomalle enemmän korvausta kuin palkkakorjauksena ja pääoman korkovaatimuksena on laskettu, esim. 1,5 = on saatu 1,5-kertainen korvaus omalle työlle ($1,5 \times 15,70 \text{ e/tunti} = 23,55 \text{ e/h}$) ja omalle pääomalle ($1,5 \times 5 \% \Rightarrow 7,5 \%$).

Jos kannattavuuskerroin = 1, on saatu palkkakorjauksen ja pääoman korkovaatimuksen mukainen tuotto omalle työlle ja omalle pääomalle.

Jos kannattavuuskerroin < 1, ei ole saatu täyttä korvausta omalle työlle ja pääomalle, esim. 0,5 = on saatu vain puolet oman työn palkkavaatimuksesta ($0,5 \times 15,70 \text{ e/tuntia} = 7,85 \text{ e/h}$) ja oman pääoman korkovaatimuksesta ($0,5 \times 5 \% = 2,5 \%$).

Taulukossa heikot / alakvartiili kertoo kannattavuuskirjanpitotilojen osalta kannattavuuskertoimeltaan heikkojen tilojen ryhmän (= viidennes tiloista, jotka ovat kannattavuuskertoimeltaan heikkoja tasolla 10 – 30 % tiloista) painotetun keskiarvon ja alakvartiili kertoo Taloustietopankin tilojen osalta luvun, jota pienempi kannattavuuskerroin on neljäsosalla tiloista. Hyvät / yläkvartiili kertoo kannattavuuskirjanpitotilojen osalta kannattavuuskertoimeltaan hyvien tilojen ryhmän (= viidennes tiloista, jotka ovat kannattavuuskertoimeltaan hyviä tasolla 10 – 30 % tiloista) painotetun keskiarvon ja

yläkvartiili kertoo Taloustietopankin tilojen osalta luvun, jota suurempi kannattavuuskerroin on neljäsosalla tiloista.

Kannattavuusker- toimet tilaryhmittäin	Kannattavuuskirjanpito			Taloustietopankki			
	Vuosi	2014	2015	2016	2014	2015	2016
Palkkavaatimus- suositus, euroa/tunti	15,10	15,60	15,80	15,10	15,60	15,80	15,70
Lypsykarjatilat							
- heikot / alakvartiili	0,19	0,01	- 0,01	0,60	0,39	0,39	0,53
- keskiarvo	0,60	0,39	0,31	1,00	0,63	0,70	0,83
- hyvät / yläkvartiili	0,97	0,73	0,61	1,34	0,87	0,90	1,10
Muut naudakarjatilat							
- heikot / alakvartiili	- 0,10	- 0,17	- 0,07	0,81	0,52	0,47	
- keskiarvo	0,38	0,42	0,39	1,16	0,85	0,87	
- hyvät / yläkvartiili	0,93	1,03	0,70	1,47	1,18	1,03	
Sikatilat							
- heikot / alakvartiili	0,04	0,23	- 0,16	0,70			
- keskiarvo	0,48	0,71	0,36	0,90			
- hyvät / yläkvartiili	0,90			1,10			
Viljatilat							
- heikot / alakvartiili	- 0,34	- 0,43	- 0,43	0,34	0,08	0,01	
- keskiarvo	0,07	0,18	0,03	0,68	0,38	0,43	
- hyvät / yläkvartiili	0,55	0,64	0,52	0,79	0,56	0,70	